HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מכדי פסוקי ניהו ליקרי. ותימה מי גרעו לקריאה ונדמו והוה להו למימר ירקנו כלמ"ר זירא בפרק בתרא דמכות (דף יח: ושם) הפריס ביכורים לפני המג ועבר עליהם המג ירקנו משום לקודם המג הוו מזו לקריאה ומהר המג תו לא מזו ומשיב להו מטעם זה התם מין בדרך מביא ואינו קורא. תימה הא גרעו להו לקריאה ונדמו והוה להו למימר ירקנו כלמ"ר זירא בפרק בתרא דמכות (דף יח: ושם) הפריס ביכורים לפני המג ועבר עליהם המג ירקנו משום לקודם המג הוו מזו לקריאה ומהר המג תו לא מזו ומשיב להו מטעם זה התם מין רלוים לגילה דגילה מעכבת בהן ותירץ רבינו חיים דהכא מיירי כגון שהיה בדעתו מתחלה כשבלען לשגרן ביד אחר כאילו לא גרעו להו לקריאה מעולם כדמוכח ביכורים דביכורים (פ"ב) דגרס התם ר' יוחנן ורים לקיש[ג] בשם רבי חושעיא מומרים כשלקטן לשלחן ביד אחר אבל אם לקטן להקריבן הוה לא ישלחנו ביד אחר לכל הביכורים שגרעו להיתר קריאה אין נתרין אלא בקריאה וקאמר בתר הכי מתניתין פליגא הפריס ביכורין ומכר שדהו מביא ואינו קורא קיימוה שגתן דעתו למכור משעה לשמוה והא דתניא יביא אין לו אין נקלן מביא ואינו קורא כשיבא משעה לשמוה ולפי זה הפריס ביכורים לפני החג על מנת להביאן לאחר החג לא ירקנו אלא לאחר החג מביא ואינו קורא ומה שפירש הקונטרס דצריכה היא להקריאה אין נראה לרבינו תם לקיימה מתוך שביא ועוד אלא קתני אין מת אלא ואת אומר משעה דאת הוא לקיימה והכא במתניתין בשבלען בתרתי ועוד דהכי הוה ליה למיתני בשלן ושגרן ביד אלא אם כן שלח אין נראה לר"ת לקיימה שהיא מתוך שביא הוא לקיימה ובשלן ושגרן בתוכה בשעה שבלען ונקט שהוא ביא (שבלעה בעיניו) ולא אלא משום דביכורים אין להם שיעור[א]: **עד שתהא לקיחה והבאה באחד.** פ"ה בשלן ושגרן ביד אלא לילוסקס קורין בעליס דשלוחו של אדם כמותו ויכול לקרות הבה

בשלמי וגו' [ב] ואין נראה שיקראו בעליס[ג] כשמעמע ביושלמי:

מתקיף לה רב פפא והא קונה שני אילנות דלחפור ולשרש קיימי בו'. פי' הקונטרס לפרוך משום דמתניתין לא מפלגא ומיירי אפילו בדקל ותימה לאם כן מאי מצי רב פפא לתרוצי נמי תקשי ומה שתירץ בקונטרס זהו דוחק ועוד דמשמע דמוזכין ליה לאחם שניס שאם יחות תוך כך יטע אחר במקומו הא קתני ואם מתו אין לו קרקע היינו אלא יטע אחר במקומו[ד] דאי לזרוע מתחיו קאמר לאין לו קרקע כשמתו פשיטא דהא אפי' בעודן האילנות חיות קתני דלא קנה קרקע ונראה לרבינו תם (ג) דרב זביד נקט דקל וכל דאמי ליה כגון מרזים ושאר אילנות שאכר נקלעו פעם אחת דמו אי יבשי אין נזונין מחליף והשתא פריך ליה רב פפא שפיר דמשמע מתני' מיירי ברוב אילנות דקלים ומרזים ושאר אילנות שנקלעו (ג) מרובין משאר אילנות שלא נקלעו ומשני דמתני' מיירי דזבין ליה לאחם שניס ומשמע לפי שהן נטועות ואין דרכן למות הם' שניס מיירי ולא אפשר דמעתה ומיהו אם מתו תוך ה' שניס לא יטע אחרים במקומן ובג' אילנות דקנה קרקע יטע אחרים במקומן עוד מפרש ר"ת לפי שיטת ר"ח דלא גרס במילתיה דרב זביד אין לו גזוז לבעל הדקל אלא שבר רב זביד למימר אין לו גזוז כלומר אין לו דין גזוז דימת העולה מוברים לבעל הקרקע אלא הכל לבעל הדקל ואפי' העולה מן הברים כיון דלאחפור ולשרש קיימי דכשיבא האילן יקח בעל האילן את הברים ויחפור ושרש את הכל לאחתי אלא בעל הקרקע[ה] ולאו דוקא דקל אין לו גזוז לבעל הדקל לאחתי אלא בעל הקרקע[ו] והיינו טעמא דא"כ אמאי קאמר רב נחמן דקל הדין שאר אילנות[ו] המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אביי שקמה אין לו אבל הא שקמה יש לו ורבא אמר אפי' שקמה אין לו פי' ענפים שגדלו אחר שקבל שדהו והלכה כרבא דאמי הכא לאם לא היה קונן היה לוקח פירות הגדילים ביוצא מן הגוזל ולכך כשאומר לו לקוץ משום לחייש לא ליתא אלא שבא לוקח שבא לוקח אחת הפירות ולר"י נראה לשלקח בעודן דרב פפא דרב זביד ס"ק דוקא דקל אין לו גזוז לבעל הדקל לאחתי אלא בעל הקרקע ולקונניו אומו אוב אין מחליף גזוזו לשבור הוא שלא יעלה כלוס מן הגוזל קודם שיתייבשו אבל שאר אילנות שיכול לקוץ כשיתייבשו נראה ויחליפו גזוז לא אחתי אלא שבר רב פפא דרב זביד ס"ק דוקא דקל אין לו גזוז והא קיימי לאחפור ולשרש אפי' אילנות כשמתייבשו נראה ומ"ג דגזוזו מחליף אין מועיל לו כלוס לאין יכול לקוץ כדי להחליף גזוז כדאמרינן לקמן (דף פג.) לתניא גבי שני אילנות לפיכך יבש או נקלע אין לו קרקע משמע נקלע אע"פ שלא יבש עדיין ולפי להחליף גזוז ול"ק מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד לשרש ולאחפור כשיבש נראה כמו זה ולפסוק מסיק רב זביד מתניתין דזבנה לה' שניס שאם יבש בתוך ה' יקנו להחליף גזוזו ומכר לו להאין בחייו לא אחתי אלא שבר רב זביד דנקט דקל ולאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלא מטעם דשאר אילנות לא פסיקא ליה דפעמים יש להם גזוז כשמוכרן לה' שניס לקנוני כדי להחליף גזוז אבל דקל לא שייך למכרו לה' שניס כדי לקנוני כדי להחליף גזוזו דאין גזוזו מחליף ומיהו קשה לפי' זה דבקנה ג' לאמי קתני לאם מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' מיירי בזמן שהתנה

עד שתהא לקיחה והבאה [ו]**באחד והא ליכא** א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מכדי פסוקי ניהו ליקרי א"ל משום דמחזי כשיקרא רב משרשיא בריה דרב חייא אמר דלמא אתי לאפקועינהו מתרומה ומעשר: הגדילו לא ישפה כו': היכי דמי מן הגזוז והיכי דמי מן השרשין א"ר יוחנן [א]כל שרואה פני חמה זהו מן הגזוז ושאינו רואה פני חמה זהו מן השרשין וליחוש דלמא מסקא ארעא שירטון וא"ל תלתא זבינת לי ואית לי ארעא אלא אמר רב נחמן [ב]יקוץ וכן אמר רבי יוחנן יקוץ אמר רב נחמן נקיטינן דקל אין לו גזוז סבר רב זביד למימר אין לו גזוז לבעל דקל דכיון דלמחפר ולשרש קאי אסוחי מסח דעתיה מתקיף לה רב פפא והא קונה שני אילנות דלמחפר ולמשרש קיימי וקתני דיש לו גזוז אלא אמר רב פפא [ג]אין לו גזוז לבעל דקל לפי שאין מוציא גזוז ולרב זביד קשיא מתניתין דזבין לחמש שנין: קנה שלשה קנה קרקע: וכמה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [ד]הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלוא

מדפסוקי ניהו ליקרי. ותימה עציד להו כלר' יוסי כמו שמצינו במסכת כך יהא קורא מספק כלמ"ד מקורא בתורה: **משום דמיחזי כשיקרא.** שהרי בשביל הבאת ביכורים קא קרי ושמע ילמו בקריאה שלו גדלו וקא משקר וכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים קא) אבל כשקורא בתורה לא מיחזי כשיקרא: **דלמא אתי לאפקועינהו.** מתן לחזי דקרי עלייהו כביכורים ולאים כשיהיו לו ביכורים כאלו לא יפרים מהן תרומה דקסבר ביכורים ולאין הן לי אמי האי גברא גופיה הלכך עבוד להו היכא שלא לקרות: **לא שרואה פני חמה.** היינו כל האילן מוץ מן הקרקע: **ושאינו רואה פני חמה.** היינו מתחת לקרקע: **ליחוש דילמא מסקא ארעא שירטון.** כיון דלמחת מן הגזוז היינו כל שרואה פני החמה ואפילו קמוך לקרקע הרי הוא של בעל האילן ואע"ג דמחת לקרקע הוא ומקבל מרעא שירטון ומגביה הקרקע עד שיתכסה אילן היינו מן הגזוז מקלאו בקרקע וילמו כשלשה אילנות וכגון שהיה רוחב בין הגזוז לאילן כשיעור המפורש לפנינו ויטעון לוקח שיש לו קרקע ויפסיד המוכר להוי כשלשה אילנות וקנה קרקע והוה להו לרבנן למימר היינו מן הגזוז יחמוך בעל האילן פן יפסיד המוכר: **אמר רב נחמן יקוץ.** מתניתין דקתני היינו מן הגזוז שלו לא שיניחנו כך ויגדל אלא הרי הוא שלו עד מנת לקוץ ולשרוף: **נקטינן.** מרבותינו דקל אין לו גזוז. לקמיה מפרש: **אין לו.** היינו מן הגזוז לבעל הדקל דכיון דלחפור ולשרש קאי כשייבש האילן להם לו קנה קרקע: **לאסוחי מסח דעתיה.** בעל הדקל מהרה ולא יוציא גזוז אלא לאחר שיבש האילן שאם יבשו ברשלן קונין למטה ומחזיק ונדלילין שהרי גזוז מחליף כלתניא לעיל (דף פ:) אבל דקל מאחר שייבש אין לו תקנה כלתניא לעיל [שם] דלקלים ובמרזים חופר ומשרש הלכך מייאש מן היוצא מן הגזוז ולא נתכוין לקונותו: **והא קונה שני אילנות.** למתני' בכל אילנות מיירי ואפילו בדקלים ואע"ג דלחפור ולשרש קיימי כשיעורו להא אין לו קרקע לפי' הכי קתני מתני' דיש לו גזוז: **אלא אמר רב פפא.** לא מיתלי טעמא לאסוחי דעתא בחופר ומשרש אלא אין לו גזוז לבעל הדקל כדקאמרת ולא מטעמיך: **אלא לפי שאין דרך.** להוציא מן הגזוז כלום אלא מלמעלה ברשלן גדילים כל ענפיו והלכך עולין לו בחבל כלאמרן בהמוכר את הבית (לעיל דף פט:) ומשום הכי הפסיק לעיל בעודן הבית מן הגזוז שלו אלא לאחר שיבש ולא מיקרי יוצא מן הגזוז הרי הוא של בעל הקרקע ומתני' בילאים הרגילין להוציא גזוז מייבי ולא בדקל הוחיל ולא שכיח להוציא גזוז לכל מילתא אלא מסיק לוקח אסעתיה לא קני: **ורבי זביד.** לסבירא ליה למוציא גזוז: **קשיא מתני'.** לכל אילנות המוציאין גזוז מייבי: **דזבין ליה לחמש שנין.** שאף אם יחות יטע אחר במקומו והלכך כיון דמשעבדא ליה מרעא לזמן קלוב לא מסח דעתיה מן הגזוז אבל היכא דזבין לחמש שנין ולא מסח דעתיה: **והנופות.** קרקע מגולה שבין נופות אילן זה לנופות אילן זה: **וחוצה להן.** שבין האילנות [ו] מקום שבלין נופותיהן ולחוץ לגילה:

עד שתהא לקיחה והבאה [ו]**באחד והא ליכא** א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מכדי פסוקי ניהו ליקרי א"ל משום דמחזי כשיקרא רב משרשיא בריה דרב חייא אמר דלמא אתי לאפקועינהו מתרומה ומעשר: הגדילו לא ישפה כו': היכי דמי מן הגזוז והיכי דמי מן השרשין א"ר יוחנן [א]כל שרואה פני חמה זהו מן הגזוז ושאינו רואה פני חמה זהו מן השרשין וליחוש דלמא מסקא ארעא שירטון וא"ל תלתא זבינת לי ואית לי ארעא אלא אמר רב נחמן [ב]יקוץ וכן אמר רבי יוחנן יקוץ אמר רב נחמן נקיטינן דקל אין לו גזוז סבר רב זביד למימר אין לו גזוז לבעל דקל דכיון דלמחפר ולשרש קאי אסוחי מסח דעתיה מתקיף לה רב פפא והא קונה שני אילנות דלמחפר ולמשרש קיימי וקתני דיש לו גזוז אלא אמר רב פפא [ג]אין לו גזוז לבעל דקל לפי שאין מוציא גזוז ולרב זביד קשיא מתניתין דזבין לחמש שנין: קנה שלשה קנה קרקע: וכמה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [ד]הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלוא

הגהות הב"ח

(א) רש"ם ד"ה ומוכר וכו' ממקום שכלין: (ב) **תוספות** ד"ה מתקיף וכו' וגלמה לר"ת דלרב זביד: (ג) **בא"ד** שנקללו שהם מזיונין:

מוסף תוספות

א. ואי נמי בצרן דנקט לרבותא נקטיה, דאפי' בצרן הוא ושגרן ביד שליח מן הבית והביאן עד ירושלים ואח"כ לקחן בעל הבית והביאן לעזרה אינו קורא מפני שהלקיחה שלקחן השליח מן הבית עיקר ולא הבצירה. רשב"ם.
ב. [אבל] כשבצר הוא והוליך השליח וכו' ר"ל דגזירת הכתוב שתהא ההולכה והלקיטה בגוף אחד ממש ולא מקצתה ע"י שליח ואע"פ שהוא כמותו. ריטב"ם. ג. והלא צריך הוא לומר הנה הבאתי ולא הביא הוא. רמב"ן. ד. ואם באת לדחות וכו' הא דקתני אם מתו אין לו קרקע, כגון שמתו אחר חמש שנים, שאם בפי' התנה עמו שאם מת או ייבש עד חמש שנים, יטע אחר במקומו, א"כ הרי מכלל תנאם, דמחמש שנים ואילך לא יטע אחר במקומו, ומאי קמ"ל תנא דמתני' בהא דקתני ואם מתו אין לו קרקע. ריטב יונה.
ה. [ד]מימר אמר בעל הקרקע מי יימר שיוציא הדקל העולה מן השרשין פירות קודם שיבש האילן בראשו ויבא הלוקח וייחפור וישרש, ומשום הכי מסח לדעתיה מיניה ומחיל ליה לגבי לוקח. ריטב יונה. ו. שאע"פ שגזעו מחליף (פ:), אם הוא קצץ אותם כדי שיחליף גזעם, לא ניחא לו המוכר לקיימם בקרקע שלו, שהרי כנוטע אילן אחר דמי, ו]ע"כ לחפור ולשרש קאי. שם. [כיון] שמכרן סתם שלא עמ"נ לקוץ, לא שייר מוכר לנפשיה בראשו האילנות. יד רמה.
ז. ואם ייבש בראשו אין הלוקח רשאי לחפור ולשרש שהרי לא מכר לו האילן אלא לחמש שנים אפי' אם יהא קיים, הלכך קוצץ אותו שיחליף גזעו והרי הוא של מוכר. ריטב יונה.

נה א מיי' פכ"ל מהל' מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רטז סעיף י:
נו ב מיי' שם טוש"ע שם ס"ט:
נז ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
נח ד מיי' שם הל' ג ד טוש"ע שם סעיף ו:

רבינו גרשום

ולקחת והבאת וצריך שיהא לקיחה והבאה בחד והא ליכא דהא הביאן אחר: ומקשי' ואמאי אינו קורא מכדי פסוקי ניהו. אותו ירידו ליקרי ומה בכך: אמר ליה משום דמחזי כשקרא. דמסתפקא היכי מצי למיקרי מן האדמה אשר נתת' לי ה': ורב משרשי' בריה דרב חייא אמר. משום הכי לא מצי למקרי דכי קרי בכי האי גוונא אתי לאפקועינהו מתרומה ומעשר דביכורים לאו בני תרומה ומעשר נינהו: כל שרואה פני החמה. כל שעולה וגדל מן הקלח של עץ מאותו שאינו שרואה פני חמה היינו הגזוז והוי של בעל האילן וכל שעולה מאותו שאינו רואה פני חמה. שמכוסה מן הקרקע היינו מן השרשים והרי הן כקרקע: והעולה מן הגזוז אמאי שלו ולייחוש דלמא מסקא ארעא שירטון גרבי ל"א בלע"ז ו) מן הגזוז וקלחו כלומר שהגדילו ומיחזו כג' בדי אילנא יאמר הלוקח אלו ג' אילנות זבינת לי ואית לי ארעא: יקוץ. כלומר כשיגדיל מן הגזוז יכול בעל הבית לכופו לבעל האילן לקוצצו כדי שלא יחזיק בקרקע: דקל אין לו גזוז. שאם מכר דקל לחבירו ויבש אין לו ללוקח בגזעו של דקל כלום. רכיון דלחפור ולשרש קיימי כדאמר לעיל בדקלים ובארזים חופר ומשרש אסוחי מסח דעתי' הלוקח דקסבר דבעל הקרקע שיחפור ויקח השרשים יקח נמי הגזוז. אותן שרשים הרואין פני החמה: והא קונה שני אילנות. בתוך של חבירו דלחפור ולשרש קיימי כדאתני מתני' הרי זה לא קנה קרקע וכו' ואם מתו אין לו קרקע ואפי' הכי העולה מן הגזוז שלו: אלא אמר רב פפא. הכי תריץ לה אין לו גזוז לבעל דקל לפי שאינו מוציא גזוז ואינו יכול לכוף לבעל הקרקע לומר לו אל תעקרהו שמא יעלה כלום מן הגזוז לפי שאין גזעו מחליף: ולרב זביד. דאמר לעיל אין לו גזוז לבעל דקל משום דאסוחי מסח דעתי'. קשי' מתני' דקתני העולה מן הגזוז שלו. אלמא הוי דבעל האילן של לוקח: ומשני מתני'. מתוקמא כגון דזבין ליה קרקע של מקום האילנות לחמש שנין שאם מתו רשאי לנטוע אחרים תחתם עד סוף ה' שנים דהשתא בתוך שנים הללו לא מסח דעתי' מיניה ויש לו גזוז אבל להיכא דלא זבין להן אלא דקל לחוד אסוחי מסח דעתי' ואין לו גזוז: **פיסקא** וכמה. קני מן הקרקע תחתיהן באותו שיעור שהנופות נוטות: וביניהן. בין כל אילן ואילן קנה אותו קרקע כשיעור דמפ' לקמן: וחוצה להן. לחוץ מרוחב הנופות

ו) נראה לר"ת למעלה מן הגזוז וכתלה: וע"ל מלמה ובמם ג'. כלומר למאי שיגדילו וממזו וכו'